

Svenska flygpionjärer

Flyget fyller hundra år under 2003. Det svenska flyget har ännu inte uppnått samma ålder, det började först 1910. En av flygpionjärerna var Hjalmar Nyrop, som hade konstruerat Nyrop 2 och som premiärflög över Ljungbyhed den 16 oktober samma år.

Av Gösta Kersmark

De svenska flygpionjärerna **Hjalmar Nyrop** och **Oskar Ask** hade 1909-10 byggt ett flygplan i Landskrona. Med modernt språkbruk borde det kallas Ask-Nyrop I. Det blev i stället känt under öknamnet *Gräshoppan*. Namnet fick det av förundrade Ljungbyhedsbör under de fåfänga flygförsöken ute på heden 1910.

Alla spekulationer om när och med vem Gräshoppan gjorde sin premiärflygning på Ljungbyhed är onödiga. Den har nämligen aldrig flugit där, aldrig heller i Sverige eller med någon svensk förare.

Under flygförsöken blev de två pionjärerna oense om hur de skulle utveckla flygplanet och deras samarbete avbröts.

Nyrop övertog ensam Gräshoppan, men båda byggde på egen hand nya flygplan – i första hand Ask 2 och Nyrop 2.

I slutet av sommaren 1910 tog Nyrop *Gräshoppan* till en flygvecka på Klövermarken i Köpenhamn. Där fick han kontakt med den erfarne danske aviatören **Knud Thorup**. Och kan man tänka sig – den 12 september hade Thorup inga större problem med att komma i luften med *Gräshoppan*. Trots upprepade försök och med Thorups goda råd som hjälp blev dock Nyrop kvar på marken.

I oktober for Nyrop till en ny flygvecka, nu i Stockholm. Där flög Thorup på nytt hans flygplan i tre starter. De två sista varade i flera minuter. Pressen skrev: "Gräshoppan flyger nu i Stockholm"

Men då tog det fyr i Nyrop som gick ut med en dementi. Det var inte alls det flygplan (*Gräshoppan*) som han och Ask gemensamt byggt, utan hans nya egenhändigt byggda (*Nyrop 2*) som nu var färdigt.

Själv kom Nyrop inte upp i luften i Stockholm heller, utan han fick återvända till Ljungbyhed med sitt flygplan. Men där kom så den stora framgången. Söndagen den 16 oktober 1910 lättade Nyrop med sitt flygplan och flög. Han flög över hela heden, visserligen bara rakt fram men dock många hundratals meter.

Jag vill påstå att här föddes det svenska flyget. För första gången flög en svensk

förare i ett svenskbyggt flygplan i svenskt luftrum.

Pressen följde uppmärksamt detta nya, märkliga. Redan en vecka senare hade Helsingborgs Dagblad rubriken: "Nyrop har gjort en vacker båge" – han hade klarat av att svänga!

Den 6 november var fotografen Axel Blomgren på Ljungbyhed och tog då bland annat det foto av *Nyrop 2* som finns återgivet här nedan. Bilden återfinns även i flygvapnets 75-årsbok, dock med en felaktig bildtext som hävdar att flygplanet var det första militära i Sverige.

Det första militära flygplanet blev *Nyrop 3* som Hjalmar Nyrop fick färdigt under sommaren 1911. Detta flygplan fick senare öknamnet *Bryggarkärran*.

Nyrop 3 gjorde hundratalet starter på Ljungbyhed under sommaren 1911 före dess leverans till marinen i slutet av året. Marinlöjtnanten **Olle Dahlbäck** var en av förarna. Vid ett tillfälle gjorde han under samma dag tiotalet starter med officerskolleger som passagerare.

Samme förare gjorde med samma flygplan den första starten i militär regi från Stora Värtans is den 3 februari 1912. Där föddes det svenska militärflyget! ●

ARTIKELFÖRFATTAREN ÄR AMATÖRHISTORIKER OCH PENSIONÄR EFTER ETT YRKESLIV SOM FLYGTEKNIKER I FLYGVAPNET.

